AVİM Yorum • No: 2026 / 64 • Haziran

KAZAKİSTAN ORTA DOĞU'DA VE DOĞU AKDENİZ'DE NEREYE DOĞRU İLERLİYOR?

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Bu yazı AVİM tarafından ilk olarak 10 Haziran 2026'da yayınlanmış İngilizce bir makalenin betimleyici Türkçe çevirisidir.

Kazakistan: Türk Devletleri Teşkilatı Kurucu Üyesi

Türk Devletleri Teşkilatının (TDT) öncüsü olan Türk Konseyi (TK), Türk Devletleri arasında kapsamlı işbirliğini teşvik etmek amacıyla 3 Ekim 2009'da kurulmuştur. Kazakistan Cumhuriyeti, kuruluşundan beri Türk dünyası için bir umut ışığı haline gelmiş olan TKnın ve TDT'nin kurucu üyeleri arasında yer almıştır. Filhakika, Kazakistan Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı, vizyoner bir devlet adamı olan Nursultan Nazarbayev, Türk Konseyi fikrini gönülden desteklemiş ve onu uluslararası sahneye taşıyarak, merkezi İstanbul'da bulunan tam teşekküllü bir uluslararası örgüt olarak kurulmasına yardımcı olmuştur.[1]

Kazakistan'ın İbrahim Anlaşmalarına Katılımı

Kazakistan Dışişleri Bakanlığı, 7 Kasım 2025'te, ABD sponsorluğunda İsrail ile Müslüman çoğunluklu birçok ülke arasındaki ilişkileri normalleştirmeyi amaçlayan İbrahim Anlaşmalarına Kazakistan'ın katıldığını resmen açıklamıştır. Bakanlığın açıklamasında, Bu önemli karar tamamen Kazakistan'ın çıkarları doğrultusunda alınmıştır ve cumhuriyetin dengeli, yapıcı ve barışçıl dış politikasının doğası ve stratejik hedefleriyle tamamen uyumludur. ifadeleri yer almıştır. [2] Bu arada, Astana Times'a göre, Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev, Abraham Anlaşmalarına katılarak Kazakistan'ın çatışmanın üstesinden gelmeye, diyaloğu teşvik etmeye ve BM Şartı'na dayalı uluslararası hukuku desteklemeye yardımcı olmayı amaçladığını ve bu adımın Kazakistan'ın herhangi bir devletle olan ikili taahhütlerini etkilemediğini, ülkenin çok taraflı ve barış odaklı diplomasisini yansıttığını belirtmiştir [3]

Netanyahu'nun Ortadoğu'nun çevresinde veya içinde bir 'altıgen' ittifaklar hakkındaki söylemi

Hindistan Başbakanı Modi'nin 25-26 Şubat'taki İsrail "devlet ziyareti" öncesinde İsrail Başbakanı Netanyahunun, 22 Şubat'taki kabine toplantısından önce Ortadoğu'daki güç dengesiyle ilgili açıklamaları Türkiye açısından ilgi çekici hususlar içermektedir. Netanyahu'nun bu konudaki ifadeleri, İsrail Dışişleri Bakanlığı açıklamasında aynen şu şekilde aktarılmıştır:

Bu hafta, İsrail ile küresel güç Hindistan ve benimle Hindistan lideri Başbakan Modi arasında son yıllarda kurulan özel ilişkiye değinilecektir... Her halükarda, şöyle bir durum ortaya çıktı: Bu ilişkinin dokusu daha da sıkılaştı ve Mondi şimdi hükümetlerimiz ve ülkelerimiz arasındaki işbirliğini güçlendirmeye yönelik bir dizi kararla bunu daha da sıkılaştırabilmemiz için buraya geliyor.

Diplomatik yönle ilgili bir şey söylemek istiyorum: Önümde gördüğüm vizyon çerçevesinde Ortadoğu'nun etrafında veya içinde esasen bir 'altıgen' ittifak sistemi oluşturacağız. Buna Hindistan, Arap ülkeleri, Afrika ülkeleri, Akdeniz ülkeleri (Yunanistan ve Kıbrıs) ve şu anda detaylandırmayacağım Asya ülkeleri dahildir. Bunu bilahare organize bir şekilde sunacağım.[4]

Netanyahu ayrıca, amacın, hem çok ağır darbeler indirdikleri radikal Şii eksenine hem de yükselen radikal Sünni eksenine karşı, gerçeklik, zorluklar ve hedefler konusunda aynı görüşleri paylaşan uluslardan oluşan bir eksen oluşturmak" olduğunu belirtmiştir.

Bu bağlamda, bu aşamada isimlerini vermekten kaçınsa da, Netanyahu'nun hangi Asya ülkeleriyle işbirliği yapmayı hedeflediği konusunda değerlendirmeler ve tahminler yapılmıştır. Örneğin, önde gelen Türk gazetelerinden birinde geçtiğimiz dönemde yayınlanan bir haber yorumda, İsrail'in Yunanistan ve Rum Yönetimi ile ilişkilerindeki son gelişmelerin hedefinin Türkiye olduğu açıkça belirtilmiş ve "Netanyahu'nun adını vermeden bahsettiği Asya ülkesinin Kazakistan olması mümkün" denilmiştir.[5] Bu arada, Kazakistan'ın geçen yıl Rum Yönetimine büyükelçi atama kararını açıklayan ilk OTS üyesi olduğunu, daha sonra da Rum Yönetiminde büyükelçilik açtığını hatırlamakta fayda vardır.

Sonuç

Uluslararası ilişkilerdeki mevcut çalkantı, sözde kurallara dayalı uluslararası düzenin çöküp çökmediği konusundaki ciddi tartışmalar ve kalkınma ve dış politika yönelimlerindeki paradigma değişimleri göz önüne alındığında, Türkiye'nin çevresindeki gelişmeleri duygusal bir şekilde değil, gerçekçi bir şekilde değerlendirmek gereklidir. Açık kaynaklardan elde edilen bilgiler, Türkiye ile akrabalık bağlarının ötesine geçen ilişkileri olan Kazakistan'ın, bir süredir, geleneksel çok yönlü diplomasisini giderek dozu artan şekilde Türk kamuoyunun hassasiyetlerine aykırı düşen bir şekilde sürdürdüğünü göstermektedir. Çok yönlü diplomasinin hassas çizgileri olduğu şüphesizdir. Bu tür diplomaside, görünüşte önemsiz ayarlamaların neye dönüşeceğini tahmin etmek bazen zordur. Bu tür ayarlamaların aniden son derece rahatsız edici sonuçlara yol açması da olasıdır. Bu nedenle, olaylar arasındaki bağlantıları ve sonuçları belirlemek ve yeni oluşumları, henüz başlangıç □ □□□□□□□□□□□□□□ bile, teşhis etmek ve adlandırmak diplomatik incelik gerektirir.

Bu bağlamda, Cumhurbaşkanı Tokayev'in Rum liderini öven son açıklamaları ve Rum Yönetimine yönelik hızlanan açılımlar, başta AB ve bazı üye devletleri olmak üzere belirli dış aktörlerin, Türk dünyasının bütünlüğünü zayıflatmak amacıyla Türk devletleri arasındaki siyasi ve stratejik farklılıkları araçsallaştırmaya çalıştığı daha geniş bir örüntünün parçası olarak görülmelidir.[6] Brüksel sözde kurallara dayalı bir düzen dilini konuşmaya devam ederken, Türkiye'yi ve Türk dünyasını doğrudan etkileyen konulara yönelik seçici duyarlılığı, gerçek bölgesel sahiplenmeye aykırı politikaları teşvik eden açık bir çifte standartı ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Türk Devletleri Teşkilatının kurumsal sağlamlaştırılması ve daha da güçlendirilmesi, yalnızca işlevsel işbirliği için bir çerçeve olarak değil, aynı zamanda bölücü dış gündemlere direnebilecek bir siyasi platform olması açısından da daha büyük önem kazanmaktadır.

Nazarbayev döneminde bu süreçte öncü rol oynayan Kazakistan, çok yönlü diplomasisinin, kasıtsız bile olsa, Türk dünyasında ortaya çıkan bu dayanışmaya ve birlikteliğie zarar vermemesin sağlamak konusunda özel bir sorumluluk taşımaktadır.

[1] Teoman Ertuğrul Tulun. The Republic Of Kazakhstan: Initiator Of The Organization Of Turkic States Commentary No : 2022 / 2. 06.01.2022. doi: 10.31219/osf.io/94kda . https://avim.org.tr/en/Yorum/THE-REPUBLIC-OF-KAZAKHSTAN-INITIATOR-OF-THE-ORGANIZATION-OF-TURKIC-STATES

[2] Gov.kz. Statement of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Kazakhstan on the Accession to the Abraham Accords https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa/press/news/details/1101139?lang=en

[3] The Astana Times. Kazakh MFA Confirms Kazakhstans Accession to Abraham Accords After Trump □□□□□□□ Talks. 7November 2025. https://astanatimes.com/2025/11/kazakh-mfa-confirms-kazakhstans-accession-to-abraham-accords-after-trump-tokayev-talks/

[4] Israel Ministry of Foreign Affairs. PM Netanyahus remarks at the start of todays Government meeting. 22.02.2026. https://www.gov.il/en/pages/pm-netanyahu-s-remarks-at-the-start-of-today-s-government-meeting-22-feb-2026

[5] Gökçe Aytulu, Hürriyet. Altıgen İttifakın hedefi Türkiye mi? 25 Şuubat 2026 https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/gokce-aytulu/altigen-ittifakin-hedefi-turkiye-mi-43115745

[6] Meryem Üstün, Haber 7. Kazak Cumhurbaşkanından Rum lidere övgü dolu sözler: Sizi takdir ediyorum 03 Haziran 2026 https://www.haber7.com/dunya/haber/3632766-kazak-cumhurbaskanindan-rum-lidere-ovgu-dolu-sozler-sizi-takdir-ediyorum

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "KAZAKİSTAN ORTA DOĞU'DA VE DOĞU AKDENİZ'DE NEREYE DOĞRU İLERLİYOR?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2026 / 64. Haziran 11. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/KAZAKISTAN-ORTA-DOGU-DA-VE-DOGU-AKDENIZ-DE-NEREYE-DOGRU-ILERLIYOR

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır